

EZERARCÚ ZENEPEDAGÓGIA - MÓDSZERTANI MŰHELY
In memoriam Tusa Erzsébet



Tusa Erzsébet (1927-2017)

Liszt Ferenc-díjas érdemes művész, zongoraművész

Örömmel számolunk be rendezvényünkről, mely 2023. március 2-án a budapesti Szabolcsi Bence Zeneiskolában zajlott le. A maga nemében újszerű kezdeményezés olyan pedagógiai innovációk bemutatkozásának adott helyet, melyek már bizonyítottan jól működnek az alapfokú oktatásban és jelentősen gazdagítják a módszertani tudást. Az előadó tanárok jelentősen többet adnak hozzá a zenei alaptananyaghoz, és ezáltal új minőséget hoznak létre.

Másrésről olyan, az alapfokú zeneoktatáshoz szorosan kapcsolódó főiskolai-egyetemi témák is helyet kaptak rendezvényünkön, melyek segíthetik a korszerű pedagógiai irányba való elmozdulásunkat. Egyetemi oktatók, kutatók gondolatébresztő előadásait hallhattuk. A témák széles területet ölelnek fel, a szorosan vett zeneiskolai oktatáson túlmutatva.

Programunk szellemisége felidézte Tusa Erzsébet rendezvényeit az 1980–90-es évekből, amikor a Zenetanárok Társaságának elnökeként tevékenykedett. Ő a Zeneakadémia tanára és zongoraművész volt, de indítást érzett az alsófokú tanítás segítésére is. Abban az időben különösen fontos volt, hogy megismertetett bennünket nyitottabb pedagógiákkal és a művészeti ágak összekapcsolásának lehetőségeivel akár játékos formában is. A Fészek Klubban sok rendezvény fűződött nevéhez, de vidéken is, például: Debrecenben a Mikrokozmosz stúdió - Bartók és a gyermeki kreativitás jegyében, valamint a Tatabányai Jazz Táborban klasszikus zenetanárok számára inspiráló előadás. A rögtönzés beépítésére biztatta a pedagógusokat. Megtervezett véletlenek című kiadványa csoportos improvizációs játékokat tartalmaz kicsiknek és nagyoknak zenei-irodalmi formában. Önzetlenül munkálkodott, őszintén hitt abban, hogy érdemes az együttműködést és a kreativitást jobban beépíteni a zenetanításba.

Az előadások rövid összefoglalója és részlet a felvételekből:

Kónya István lantművész, tanár Szabolcsi Bence Zeneiskola

Reneszánsz és barokk lantművek előadási gyakorlata korabeli források alapján

A lantjáték oktatása elején szükségesnek érzem megértetni a hallgatókkal azt, hogy annak idején a leírott kotta csupán egy váza volt az előadandó műnek, és az előadóra volt bízva, milyen módon ékesíti fel, hogyan teszi egyedivé. Már a legkorábbi időszakban foglalkozom a darabok kidíszítési módjaival és annak személyre szabott lehetőségeivel, tehát annak függvényében, ki milyen technikai szinten áll. A díszítéseket már a 16. században két alapvető osztályba sorolták: 1.) ornamentek: csupán egy hang (ki)díszítése (trilla, mordent stb); 2.) diminúciók: egy hangköz kitöltése, vagy egy dallam kisebb hangértékekkel való feldúsítása). Ezentúl a korabeli példák alapján gyakoroljuk, hogy a ground-okra (mint a passameggio, bergamasca, folia), tehát egy kötött akkordsorra milyen dallamokat lehet improvizálni, hogy a növendékek harmóniai érzékét már az elejétől fejlesszük.

istvan.konya.lute@gmail.com; www.lant.hu

<https://youtu.be/Mj6JGggSzu0>

Balog Norbert tanár, Szabolcsi Bence Zeneiskola, Bartók Béla Konzervatórium

Konnakol - a ritmus és időérzék fejlesztésének hatékony módszere

Hogyan sajátíthat el akár egy kezdő is könnyedén egy kvintolát? Milyen módszert kínál a dél-indiai ritmusnyelv, a Konnakol a zenei kommunikációra, improvizációra? Hogyan fejleszthető a ritmus- és időérzék hatékonyan, gyorsan és játékosan? Ehhez kínál az előadás egy rövid betekintést és kedvcsinálót.

norbertbalog@yahoo.com

<https://youtu.be/dC-bdDI-pxg>

Dr. Kiszely-Papp Deborah docens, Apor Vilmos Katolikus Főiskola, tanár Szabolcsi Bence Zeneiskola

Zenei készségfejlesztés a zongoránál

A zongoránál történő kis csoportos foglalkozások célja a zongora szakos tanulók zeneelméleti és gyakorlati készségeinek összehangolása, zenei fantáziájuk kibontakoztatása, valamint technikai készségeinek fejlesztése. A 45 perces, fakultatív órákon kiemelt szerepet kap a kreatív készséget fejlesztő eszközök elsajátítása: a 12 dúr/12 moll hangnemben való jártasság, a transzponálási készség, a hangközökben való gondolkodás, az akkordok és harmóniai összefüggések alapjai, a zenei motívumok és formai egységek felismerése (frázisok, mondatok elő- és utótagjai, periódusok és így tovább), valamint alkotói tevékenységek: pl. improvizálás,

komponálás. Négy tanuló lehet egy csoportban, ketten egy-egy zongoránál. Hasonló szintű tanulókat célszerű egy csoportba beosztani, mivel közösen végzik a tevékenységeket, alkotnak, zenélnek. A zenei figyelem fejlesztése fontos része a koncepciónak.

kiszely.deborah@avkf.hu

<https://youtu.be/kjbbjSCy858>

Kovács Katalin tanársegéd, ELTE TÓK, ének-zenei tanszék

Korlátok közt szabadon...; Az éneklés fontossága (kis)iskoláskorban

Az éneklésnek a zenei fejlődésben betöltött szerepe igen sokoldalú, mind a zenei megismerés fejlesztése, mind a zenélés öröme szempontjából kiemelten fontos (Turmezeyné & Balogh, 2005; Janurik & Józsa, 2018). Az éneklésnek a zenei tevékenységekhez kapcsolódó motivációra, az ének-zene tantárgyi attitűdre gyakorolt hatásai szintén kimutathatók. Az éneklés fejlesztésének személyiségformáló lehetőségét, a zenei tevékenységek kedvelésére, a zenei motivációra gyakorolt hatását, egyúttal pedagógiai jelentőségét számos kutatás alátámasztja. Hazánkban több zenepedagógiai kutatás irányult a zenei képességek vizsgálatára (Erős 1993, Janurik & Józsa, 2013), de egyik sem tekintette fő céljának az éneklési képesség fejlődését. 2022 tavaszán 1.,3., 5. és 7. évfolyamos (N=636) 476 általános zenei oktatásban résztvevő (fiú n=233) és 160 ének-zenei tagozatos (fiú n=57) tanulókkal végzett egyéni, táblagépes mérésünk során saját mérőeszközt (Kovács, 2022) alkalmaztunk. Az eredményeink azt mutatják, hogy az éneklés fejlesztésének szenzitív időszaka az általános iskola első három éve. E célból az előadás kitér egy hatékony, kreatív, játékos gyermekhangképző gyakorlatsor bemutatására, a gyakorlatok irányított céljára, valamint a gyakorlatok kivitelezésére. A hangképző gyakorlatok elméleti háttere a csoportos énekhangképzés módszertanára (Bruckner, 2006) épül, amely gyakorlatok fejlesztési lehetőséget kínálhatnak a zenepedagógia számára.

84hang@gmail.com

https://youtu.be/apvZDOC_Hmo

Dr. Hunyadi Zsuzsanna PhD kutatótanár, Szabolcsi Bence Zeneiskola

Improvizációs játékok kis zongoristáknak

A Szabolcsi Bence Zeneiskolában 2005 óta működik Improvizációs Műhely. A műhely munkájába, eredményeibe szeretnék bepillantást engedni. Kis kreatív játékokkal már a hangszertanulás kezdetétől foglalkozunk, így a legkisebbek kezdeti lépéseiről készült felvételeket hallgathatják először. Majd a nagyobbak csoportos produkcióit láthatják (két vagy három zongorás összeállítások), és ezek háttérét, előkészítését mutatom be. A gyerekekkel a

kreatív feladatok eljátszása előtt megbeszéljük, hogy milyen szempontok szerint zongorázzanak. A lényeg, hogy a megadott keretek szerint egy folyamatot hozzanak létre. Az alsó évfolyamoknál a legelemibb mozgásoknak, valamint a billentyűk elhelyezkedésének gyakorlása adja a játékok értelmét. Idővel a növendékek fokozatosan egyre jobban uralják a zenei elemeket, így a hangközök, a ritmus játéka készséggé fejlődik. Felszabadultan alkotnak kis rögtönzéseket, hiszen kezdettől hozzá szoknak a zene ilyen jellegű megközelítéséhez.

hunyadi.zsuzsa1@gmail.com

<https://youtu.be/GITFLOeCQTw>

Dr. Váradi Judit docens, Debreceni Egyetem

A koncertpedagógia lehetőségei

Az utóbbi évtizedekben a tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli tevékenységek, programok egyre jelentősebb szerepet töltenek be a tanulók nevelésében, a tehetség kibontakoztatásában, az ízlésformálásban és a kulturális attitűd kialakításában. Előadásunk fókuszában a tanulók művészeti eseményeken való részvételi lehetőségeinek feltérképezése áll. Régóta foglalkoztat az a gondolat, hogyan lehet a klasszikus zenét megszerettetni a fiatal generációval. Az általános iskolai tanulók klasszikus zenéhez fűződő attitűdjének vizsgálata során megállapították, hogy akiknek több lehetősége nyílik zenét tanulni közelebb jutnak a klasszikus zene megértéséhez. A koncertpedagógia célja az oktatási rendszer módszereit bővítve lehetőséget biztosítani a hangzó zene passzív befogadása helyett az adekvát befogadói attitűd kialakítására. Az előadás napjaink zeneoktatásának gyakorlati kérdéseivel foglalkozik, célja azt vizsgálni hogyan lehet a formális zenei nevelést a koncertpedagógia innovatív szemléletű eszközeivel kiegészíteni. A zeneközvetítés feladata a komolyzene értékeinek megmutatása élőzenei előadással, az előadó és a befogadó közös érdeke, mivel a kapcsolati viszony egymásra épül.

judit.varadi.06@gmail.com

<https://youtu.be/BZc4GdFg2WU>

Radócz József Miklós doktorandusz, Debreceni Egyetem

A felnőttkori zenetanulás lehetőségei a hazai fúvószenekarokban

A tanulás, zenetanulás szavak hallatán igen gyakran gyermekkori folyamatok juthatnak eszünkbe, holott nemzetközi és hazai viszonylatban is jól identifikálható egy olyan felnőttkori réteg, akik hobbi szintű zenei tevékenységeiket sok esetben munka és család mellett is folytatják. Doktori tanulmányaim során arra vállalkoztam, hogy a felnőttkori zenetanulás lehetőségeit a hazai tekintetben kevésbé vizsgált fúvószenekarokon keresztül mérem fel. Ezen törekvéssel reményeim szerint egy füst alatt két olyan területhez sikerül új ismereteket hozzáadni, amelyekről itthon általában csak kisebb mértékben esik szó, hiszen mind a fúvószenekarok zenei életben betöltött szerepe, mind pedig a felnőttkori zenei tevékenységek és a felnőttkori közösségi muzsikálás ilyen témakörnek számítanak hazai viszonylatban. Előadásomban megkísérlem bemutatni az elmúlt 3-4 év kutatási tapasztalatainak legfőbb eredményeit, középpontban a hazai fúvószenekarok kultúráközvetítő és közösségépítő szerepével, valamint a felnőttkori fúvószenélés központi dilemmájával: milyen motivációs tényezők játszanak szerepet abban, hogy valaki hangszeres tevékenységeit közösségi tevékenységként a zeneiskolán túl is folytatja, avagy miért jár valaki felnőttként is fúvószenekarba...

trmiki1206@gmail.com

<https://youtu.be/bxfHDZr7uag>

Almássy Juhász Andrea Miskoci Szimfónikus Zenekar, tanár, Symphonia AMI
Solymosy Árpád tanár, intézményvezető-helyettes Symphonia AMI
Symphonia Alapfokú Művészeti Iskola

Az iskolát 2015-ben alapította a Symphonia Alapítvány azzal a céllal, hogy a venezuelai El Sistema filozófiáját Kodály Zoltán örökségével ötvözve új, közösségi - zenei – szociális programot indítson Magyarországon, többségében hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára. Az iskola csoportközpontú oktatást végezve készíti fel a zenekari munkára a gyerekeket, melyet már néhány hang megszólaltatása után meg is tapasztalhatnak az intézmény számtalan formációjában a kisebb kamaracsoportoktól a szimfonikus zenekarig. A zenekart, mint a szocializáció legfőbb eszközét használják fel – a sok esetben – szegregátumok közelében működő intézményeikben arra, hogy megvalósulhasson a gyerekek integrációja. A gyermekek a zeneiskolákban megszokott mester – tanítvány viszonyban vannak tanáraikkal, akik példaként állnak a gyerekek előtt, legtöbbször egyetlen kapocsként, ami a többségi társadalomhoz köti őket. A zene messzire visz! Ezt az üzenetet tűzte zászlajára Borsodtól Baranya megyéig a Symphonia Alapfokú Művészeti Iskola a több, mint kétezer tanulójának.

juhandi@gmail.com

https://youtu.be/mE_ASBRbd84

Dr. Szigetvári Andrea DLA docens, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

Elektronikus és digitális hangszerek - bővülő eszköztár a zenében és a zenei oktatásban

A XX. század technológiai újdonságai a zenében is alapvető változásokat idéztek elő. A hangtechnikai eszközök és a számítógépek megjelenésével új elektronikus és digitális hangszerek terjedtek el századunkban, melyek használatával új zenei módszerek és műfajok alakultak ki, és alakulnak a mai napig. A hangtáj, a konkrét és az akusztikus zene, a hangszintézis, az algoritmikus zene, az interaktív és installáció alapú alkotások megújult eszköztárral operálnak. Kibővült a formaalkotó elemek száma, azaz megváltozott a zenei történet lényegi hordozóinak halmaza: elvesztették kitüntetett szerepüket a nyugati klasszikus zene elsődleges zenei paraméterei, a dallam és a hagyományos értelemben vett ritmus, a hangszín pedig a zenei forma integráns részét képező tulajdonsággá vált.

Az új kompozíciós eszközök a zenei oktatást is új kihívások elé állítják. A magyar felsőoktatás viszonylag gyorsan reagált a változásokra, az Elektronikus Zenei Médiaművész Szakirányok a Zeneakadémián és a Pécsi Egyetemen lehetőséget nyújtanak az érdeklődőknek, hogy ismereteket szerezzenek a szakterületen. Az alsó- és középfokon tanuló diákok egyelőre főleg autodidakta módon képzik magukat az elektronikus és számítógépes zene területén. Szerencsés lenne, ha – hasonlóan az többi zenei tanulmányhoz – a felsőoktatás megalapozásához hivatalosan is tudnának ismereteket szerezni a diákok. Az előadás során bemutatásra kerül pár példa arról, melyek azok a zenei eszközök, módszerek, amelyekkel a zeneiskolákban is közelebb lehetne hozni a zenét tanuló diákokhoz az új technológiát alkalmazó műfajokat.

szigetvari.andrea@academy.liszt.hu

<https://youtu.be/dEShzoDPyGQ>